

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1899

Ny följd * II årg.

Häft. 15

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

- G. A.: Från International Council och kvinnokongressen i London. (Forts.)
L. D—n: Drag ur Harriet Becher Stowes lif. I.
X.: Ny dansk lag om äkta makars egendomsförhållanden.
MAJ LAGERHEIM: Det femte nordiska studentmötet med kristligt program.
Litteratur: L. D.: Fjällbyfolk af Maria Rieck-Müller. — S—D: Viktoria af Knut Hamsun. — ANN-MARGRETHE HAMILTON: Praktisk väfbok af Nina v. Engeström. — E. R.: Hvad skola vi äta? af Anna Ekberg.
Föreningsmeddelanden.
Från skilda håll.

SVECIA

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
Kvinnliga agenter och inspektörer antagas.

Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Största lager af
Duktyger,
Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Syatelier och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Nyhet för Damerna!
Gummi-Hårbindare.

Lättaste, bekvämaste och bästa sättet att sammanhålla håret, är med användning af den bland utlandets Danvärld så mycket beprisade **Gummi-Hårbindaren**, som endast fästes ihop med en hårnål. Den framkallar ej någon tryckande eller spännande känsla åt hufvudet, underlättar betydligt vid hårknutens uppsättande, passar till hvarje frisyr.
Pr st. 20 öre, 3 st. 50 öre.

HERM. MEETS
STOCKHOLM.

Smedman den äldres
Handels-Skola,

Stockholm, **Stortorget 16.** Allm. Telef. 21 77.

Nya elever mottagas alla tider på året. Anmälningstid 9-12.

Dugliga biträden erhållas från skolan.

OBS.! Å bref anhålles om fullständig adress.

Fröken Anna Otterstedt

— **Tapetserare** —

Eriksbergsgatan 4, n. 6.

Utför hvad till tapetseraryrket hörer.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten infutna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Fredrika-Bremer-Förbundets **Jurist**

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

JULKÄRFVEN för 1899

Fosterlands-Stiftelsens omtyckta Jultidning erbjudes
de unga i skolor och hem.

~ Ur det omvexlande innehållet vilja vi omnämna att ~

MATHILDA ROOS har gifvit en stämmingsfull bild af en jultatt i högan nord.
Docenten A. KOLMODIN förer de svenska barnen in bland de små i hedna-
världen och ställer dessas nöd på ett gripande sätt för deras ögon.

Pastor C. G. LAGERFELT visar, hvar och huru en bestående julglädje skall vinnas.
S. ST. tecknar med raska drag i »Pejken från Kopparöfyr» en verklighetsbild
från västkusten.

L. S., den för både äldre och yngre kära signaturen, återfinnes under texten till
de många vackra planscherne; jämte de likaledes välkända

A. V., Märta m. fl.

En särskild julvisa med egen musik har

EMY KÖHLER skrivit för Julkärfven och en snäll tant har lofvat lämna flera
alldeles nya tankeöfningar till sysselsättning under jullofet.

Julkärfven utgick 1898 i närmare 100,000 ex., men det oakadt kunde ett
stort antal ingående rekvisitioner ej expedieras, på grund däraf att upplagan tog slut.

Priset är **15 öre** pr ex., hvilket nedsattes till **12 öre**, då minst **25 ex.**
tagas på en hand, öfverjämte för **hvarje tiotal ex.** ett **friexemplar** tillägges.
Då antalet uppgår till **100 ex.** eller däröfver, nedsattes priset till **10 öre** pr ex.,
men då lämnas icke några friexemplar.

Vi bekosta porto, så att rekvisiterna få det beställda fraktfritt till upp-
gifven postanstalt.

Alla rekvisitioner böra helst åtföljas af likvid. Mindre belopp frimärken
mottagas äfven i likvid. Beställning kan ske medelst postanvisning.

Rekvisitioner böra om möjligt vara insända före den **10 November** till:
Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition, Stockholm.

Julkärfven, som i år är 16-sidig, kommer äfven att finnas till salu à **15
öre** hos alla bokhandlare.

Det torde vara öfverflödigt påpeka, att Julkärfven är synnerligen lämplig
att utdela såsom premier vid julfester och skolafslutningar.

Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition, Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå

54 Drottninggatan, kl. 11—4.

Råd lämnas i juridiska, ekonomiska och hygiena
frågor.

Uppllysningar lämnas angående *läroanstal-
ter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets
sjukassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af
förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Byrån mottager anmälningar af *nya med-
lemmar*.

Byrån mottager prenumeration å *tidskriften
Dagny*.

Från International Council och Kvinno- kongressen i London.

(Forts.)

Den 27 juni kl. 8 e. m. voro vi inbjudna till ett stort fredsmöte i Queens Hall. Till detta möte hade kallelse ej utgått från International Council utan från lady Aberdeen, som ensam stod såsom anordnare af detsamma. Den väldiga salen var fylld af en intresserad publik, uppgående till flere tusen personer. Mötet öppnades med vacker körsång af unga gossar. Såsom ordförande fungerade lady Aberdeen och på platformen märktes bland andra hertiginnan af Sutherland, lord Aberdeen, ärkebiskop Ireland, sultan Mahomet Khan, åtskilliga kineser i sina hemlandsdräkter, Frau Selenska, som organiserat uppsättandet af de fredsadresser, hvilka den 16 maj i år öfverlämnades till fredskonferensen i Haag från kvinnor i nästan alla civiliserade länder, och aktrisen m:me Antoinette Sterling, som var med på nästan alla möten af större intresse under dessa dagar.

Lady Aberdeen yttrade bland annat i sitt hälsningstal: I forna dagar hade kvinnans patriotism visat sig i det mod, hvarmed hon uppmuntrade sin man, sin bror, sin son att offra lifvet för fosterlandet; för att afvända krigets elände hade kvinnan intet annat kunnat göra än vaka och bedja samt möjligen bringa hjälp åt de sårade. Nu voro förhållandena annorlunda. En ljusare dag hade uppgått, ty nu kunde kvinnan använda sitt inflytande för fredens bevarande. Förenade genom nationella och internationella band hade kvinnorna lärt ett nytt slags patriotism, hvilket icke skulle gifva det förra efter i kraft. Hälsningar framfördes därefter från föreningar och enskilda personer, och det låg onekligen mycken stämning öfver det hela vid uppläsningen af dessa hälsningstal från vidt skilda land. Man hade hoppats att vid detta möte få se baronessan von Suttner, men hennes klena hälsa hindrade henne att närvara, och den af henne framlagda resolutionen att Int. Council skulle i de olika länderna verka för fredsfrågan måste uppläsas af annan person.

Resolutionen, hvilken af mötet antogs, hade följande lydelse:

»Att International Council of Women med alla de medel, som stå i dess makt, i hvarje land vidtager sådana mått och steg, som kunna befrämja och sprida rörelsen för internationella skiljedomstolars upprättande».

I samband härmed bör nämnas att denna resolution var föremål för öfverläggning inom International Council och att de delegerade hade att afgifva röster för eller emot densamma. Vi svenska delegerade ansågo att då svenska kvinnornas nationalförbund inom sig räknar såväl *Sveriges kvinnliga fredsförening* som ock *Kvinnoföreningen för fosterlandets försvar*, Nationalförbundets delegerade icke kunde göra uttalande för Sverige i denna fråga, hvarför vi nedlade våra röster. Det talar godt för tillämpningen af Int. Councils princip: samarbete utan inblandning i de olika staternas handlingsätt, att denna vår åtgärd mottogs utan något slags invändning.

För att nu återgå till redogörelsen för det stora fredsmötet, var det skada att man därvid alldeles öfverlastat programmet. Så förekom t. ex. ej blott den vackra körsången vid mötets början utan solosång flera gånger under aftonens lopp, visserligen utmärkt sådan, men publikens intresse kunde ej uppehållas, då timme gick efter timme utan att programmet på långt när var genomgånet. Följden blef ock att äfven när så kända personer som Frau Selenka uppträdde, hade allmänheten ej tålmod att lyssna, utan talarinnan måste afbryta sitt föredrag. Mötets högtidliga afslutande skedde inför ett fåtal personer.

Jag vill här till förklaring nämna något om den *engelska* publiken, ty erkännas måste ju att huru internationell kongressen än var till sin anordning, så var dock publiken öfvervägande engelsk, likasom den säkerligen vid nästa kongress i Berlin kommer att blifva hufvudsakligen tysk. Blott vid International Councils sammanträden, där hvarje land oberoende af sin storlek har sitt bestämda antal delegerade, kan den internationella idén fullt genomföras.

Det är stor skillnad mellan en svensk och engelsk publik. Den svenska är stillsam och högtidlig, den gifver jämförelsevis sällan tillkänna gillande eller klander och den är ofantligt tålig. Den engelska däremot är lätt road, visar genom handklappning och stötar med paraplyer eller med stampning och hvissling att den förstår hvarje häntydning och uppskattar hvarje kvickhet. Att hos talarna härigenom uppmuntras en viss ovana att »knipa applåder» kan visserligen vara sannt, men så vinnes å andra sidan en lifaktighet och ett

samband mellan talare och åhörare, som vi här sällan se maken till. Blir den engelska publiken missnöjd, och det blir den lätt, gifver den detta ganska snart tillkänna och lustigt nog begagnas därvid ofta samma uttryckssätt som för bifall.

Det kunde därför också hända att en talare, som ej hördes väl eller som på annat sätt misshagade åhörarna, missförstod handklappningen och helt uppmuntrad fortsatte, till dess han eller hon med undran fann att handklappningen öfvergick till ett larm som dränkte hvarje ljud. En vink från ordföranden måste ibland gifva tillkänna att publiken ej var sinnad att höra mera.

* * *

Det stora *rösträttsmötet* var till sina dimensioner jämförligt med fredsmötet. Åter var Queens' Hall fylld från golf till tak. Anordningarna voro emellertid denna gång bättre på så sätt att musik ej upptagits på programmet, hvarför hela intresset kunde samlas kring föredragen. Äfven detta möte stod utanför konferensens program, ty då International Council enligt sina stadgar icke får drifva propaganda ansågs att offentligt möte i rösträttsfrågan och med uttalanden endast *för* kvinnans rösträtt icke kunde ordnas af Int. Council. Inbjudning till mötet hade utsändts af en engelsk rösträttsförening.

Största intresset här liksom öfverallt där hon visade sig tillvann sig Miss *Susan B. Anthony*. Hon talade om den tid, då hon först började arbeta för kvinnans intressen, och huru, då hon första gången begärde ordet vid ett möte, följd blef en långvarig öfverläggning om huruvida en kvinna kunde tillåtas yttra sig. Det var 50 år sedan hon och Cady Stanton först framlade yrkandet om rösträtt för kvinnan. Nu funnos vänner till denna fråga öfver hela världen. Susan Anthonys sätt att tala är af förträfflig verkan. Hon lämnar meddelanden från sin erfarenhet under dessa års många och långa strider för rösträttsfrågan, berättar en eller annan anekdot och träffar med skarpa hugg sina motståndares invändningar. Hennes sätt att tala är så enkelt, så omedelbart och gör kanske just därigenom djupare intryck än om det framfördes med den mest oratoriska talang; hon står helt stilla och gör endast undantagsvis en betecknande rörelse med handen, och dock vittnar hela hennes gestalt om lif, kraft och den segaste energi. Man kan godt förstå att så som hon nu stod på platformen, så har hon verkat, talat och diskuterat dag för dag i Amerikas Förenta stater. Öfverallt där

rösträttsrörelsen väckts eller där den fordrat stöd och försvar, där har Susan Anthony varit med.

Rösträttsfrågan behandlades emellertid äfven under ett sektionensmöte ordnadt af konferensen och med yttranden så väl för som emot rösträttens utsträckning till kvinnan. Motståndare hade särskildt inbjudits. Var det en händelse som såg ut som en tanke att dessa s. k. »antis» voro från Amerika, att det land där rösträttsfrågan vunnit sina största segrar äfven framvisar dess mest bestämda motståndare? Säkert är att i intet annat land dessa samlat sig i så kraftiga organisationer som i Amerika.

De invändningar »antis» framlade mot rösträtten voro desamma som alltid och i alla land framställt och hvilka nu med kraft och öfvertygelse gendrefvos af rösträttsvännerna. »Antis» vunno föga gehör och hvisslingar hördes under deras tal.

* * *

Hvad jag hittills, ehuru alltför flyktigt, berört, har gällt »de stora frågorna». Men mångfaldiga andra af betydelse förekommo, som det skulle vara frestande att behandla, om ej, efter hvad jag redan från början framhållit, jag i detta referat måst koncentrera mig till några få ämnen. I största korthet vill jag nämna ett par af dem, hvilka jag var i tillfälle att höra behandlas och som tycktes mig af särdeles intresse. Dit hörde diskussionen om »*Journalism*», vid hvilken hertiginnan af Sutherland fungerade som ordförande. Förutom en del föredrag af mera refererande innehåll förekommo hufvudsakligen uttalanden i tvenne riktningar. *Den ena* yrkade att då kvinnan visat sig så användbar för tidningsmannaverksamheten hennes aflöningsförhållanden måtte förbättras samt hennes tillfällen till utbildning för sitt kall, hennes rätt till fria resor o. s. v. ökas. *Den andra* framhöll, att då kvinnan uppenbarligen ägde fallenhet för journalistens yrke, hon dock måtte arbeta på sådant sätt, att icke den allmänna kulturnivån sänktes genom hennes verksamhet. Man betonade med kraft faran af att kvinnan ägnade sin tid och sitt arbete till »papers of ladies, for ladies, about rubbish», och gisslade med skarpa ord alla dessa tidningar, som utan känsla af ansvar, blott för ekonomisk vinst, underhålla sina läsare med snömos.

Att sådana uttalanden kunde behövas äfven i England bevisas bland annat däraf, att då jag den 11 juli, d. v. s. 15 dagar efter konferensens början, lämnade London, hade ännu ingen af dessa

kvinnotidningar haft någon verklig redogörelse för konferensen, då däremot de stora dagliga tidningarna haft ganska utförliga referat. En eller annan episod från konferensen och särskildt från festerna, hvilka gäfvö tillfälle till uppräknande af de aristokratiska namnen, var hvad dessa tidningar ansågo lämpligt bjuda sin publik.

Ordförandens anmärkning att det vore bättre att skura golf än att skriva skräp, mottogs också med stort bifall, ehuru det förnams en och annan hviskning man och man emellan, huruvida det vore sannolikt att hertiginnan, en af Englands mest firade skönheter, visste hvad det ville säga att skura ett golf.

Ej alla föredrag, det måste erkännas, förmådde intressera i samma grad som de här nämnda, ej heller erbjödo alla som förde klubban samma ögonfägnad som hertiginnan af Sutherland. Ibland, isynnerhet då talarna hördes mindre väl, fördes gärna ens uppmärksamhet från talarestolen till åhörareplatserna och man lät blicken glida öfver alla dessa ansikten, sökande att af uttryck, utseende och hållning sluta sig till hvars och ens lifsgärning. Bland representanterna från Amerika, där man kunde iakttaga så många originella typer, förekom en till det yttre tämligen oansenlig medelålders kvinna bakom hvilken kloka, vänliga drag man anade en af de trägna arbeterskorna i mänsklighetens tjänst. Och därpå bedrog man sig ej, den ifrågavarande damen var en mrs Johnson, sedan flera år anställd som fängelseinspektör i en af Amerikas större städer, en befattning hvori hon inlagt de största förtjänster. Mycket smärtsamt berördes man därför af underrättelsen, som en dag spred sig bland kongressledamöterna, att mrs Johnson hastigt afidit.

Mrs J. hade under kongressen hållit föredrag angående kvinnors behandling inom fängelserna. Arten af hennes verksamhet kan bedömas efter följande anekdot, som berättades efter hennes död. Mrs J. var »governor» vid Massachusetts' Reformatory Prison for Women. En dag infördes en kvinlig fånge af fem poliser, hvilkas ansikten och kläder buro märken efter häftigt strid. »Vi behöfde vara fyra för att sätta på handbojorna», sade de ursäktande. Mrs Johnson vände sig mot den plats, där fången satt. Denna såg ond men också bedröfvad ut och sökte med de fängslade händerna torka sina ögon. »Stackare!» sade *the governor*. »Ni måste vara mycket trött efter en resa med de där på», och vändande sig till en af poliserna tillade hon: »Tag af handbojorna och för henne sedan in till mig, så skall hon få sig en kopp té». »Hon kommer att göra er illa så snart hon blir fri», förklarade polisen; »hon har gått på som en

tigerkatt hela tiden». »Låt det bli som jag sagt», svarade *the governor* vänligt, »vi ska nog förstå oss på att sköta henne». Med dessa få ord var den stackars tigerkatten öfvervunnen och sade ödmjukt: »Jag är så tacksam, att ni behandlar mig som en kvinna. Jag vill göra allt jag kan för att ni skall blifva nöjd med mig».

Nästa dag, en söndag, voro de tvåhundra femtio fångarna jämte fängelsets tjänstemän samlade i kapellet. Hvar och en af fångarna passerade *mrs Johnson* och skakade hand med henne. »Var det den här kvinnan?» frågade prästen. »Yes», löd svaret, »it's the same woman plus the power of love and of a sound mind».

* * *

Ett ämne, som under många former behandlades under konferensen, var slöjden. Bland bidragen i denna fråga vill jag nämna fru Retzius' redogörelse för våra arbetsstugor, hvilken väckte mycket intresse, samt fröken Hamiltons angående kvinlig skolslöjd och angående kvinnans hemslöjd i Sverige. Som bekant intager hemslöjden en betydligt lägre ståndpunkt i England än i Sverige, och det var också med stolthet och glädje vi kunde framhålla hemslöjdens betydelse för vårt land.

Under diskussionen om slöjd gjorde sig en högst egendomlig åsikt gällande från Amerika, nämligen att undervisning i sömnad ej skulle lämnas förr än vid 14 års ålder; ämnet vore lätt lärdt på 6 halftimmar, och allt för mycken tid bortslösades genom att tidigt införa handslöjd på skolschemat. Jag lyssnade till detta påstående visserligen med undran men dock med känsla af, att möjligen någon sanning kunde ligga däri, till dess de skäl angäfvos, hvilka skulle tala för den nya idéen.

Dessa voro, att flickan ej borde lära att sy tidigt, ty följden blefve, att hon toges i anspråk för att hjälpa modern i hemmet, och hon kom sålunda att få mindre frihet för sin egen utveckling och blef från början ofördelaktigare ställd än gossen; dessutom vore kunskapen af ringa betydelse, ty för fabriksflickan vore det billigare att köpa färdiga kläder än att sy dem själf. Hvarför icke, tänkte jag, följa den utveckling, som gör sig gällande i Sverige, att låta äfven gossen efter förmåga hjälpa till med utförandet af hemmets sysslor, och hvarför förbise, att flickan främst bör utvecklas att sköta plikterna som maka och mor. Fabriksflickans lif är icke den framtid vi önska vår svenska kvinliga ungdom.

Att, såsom jag förut framhållit, det är svårt att samla intrycken från konferensen är naturligtvis i viss mån beroende af

att så många, ja allt för många ämnen upptagits till behandling samt däraf, att föredragen så ofta började med en öfversikt. Man visste, att man talade inför ett internationellt auditorium, som saknade förutsättningar att förstå en frågas nuvarande ståndpunkt, om man ej berörde dess föregående historia. Visst är emellertid att öfversikter, hur talangfullt de än afgifvas, ej i allmänhet kunna tillvinna sig intresse på samma sätt som redogörelser för nuvarande faktiska förhållanden. Såsom ett önskemål för en blifvande konferens skulle jag därför vilja framhålla, att vid sektionmöten ett fåtal ämnen tagas under behandling samt att föredrag och diskussioner främst afse att sprida kunskap om och intresse för det arbete, som *nu* pågår, och att de nya synpunkter särskilt framhållas, hvilka inom de olika landen göra sig gällande. Stora möten kunna ju dessutom ordnas, afsedda att lifva, väcka och värma den stora allmänheten för en eller annan fråga af etisk eller social betydelse.

Att göra anmärkningar är emellertid lätt nog, det kan hvem som helst göra. Betydligt svårare är att finna svar på frågan: hvad lärde man af denna konferens, hvad tjänade den till?

Jag tror, att vi alla konferensdeltagare, och vi voro omkring 2,500 personer, lärde oss att bättre än förr förstå betydelsen af det inlägg kvinnan gjort i kulturarbetet under de senaste 50 åren, och vi lärde oss högakta en organisationsförmåga, som åstadkommit samarbete mellan kvinnor af de mest olika åskådningssätt, mellan katoliker och judar, eldsdyrkare och muhamedaner, mellan representanter för ett konservativt åskådningssätt liksom ock för det mest radikala. Hvem skulle för 50 år sedan tilltrott kvinnan en sådan organisations- och administrationsförmåga, och förstå vi väl ännu själfva rätt hvad betydelse den kan hafva för kulturutvecklingen?

Vi lärde vidare förstå det ansvar hvars och ens arbete drager med sig, eller betydelsen af den varma kvinnoaktiviteten Helen Blackburns ord: »Kom ihåg att vi följa med intresse allt hvad som försiggår i edert land. Hvarje framsteg ni vinna och hvarje yttre af reaktion återverkar i andra länder».

Vi stärktes vidare i vårt uppsåt att verka för höga och ädla mål; man kände sig ödmjuk till sinnes, då man kom i beröring med dessa kvinnor, hvilka offrat hela sitt lifs verksamhet för en fråga, hvars betydelse man själf knappast ännu velat erkänna. Det är sådan ödmjukhet, som bör kunna föda dådkraft och mod att med nya tag söka kämpa för hvad som är rätt, liksom den unge konstnären hämtar kraft af att ställas ansikte mot ansikte med mästartens verk.

Att man i England i viss mån arbetar under betydligt för-
 månligare förhållanden än hos oss är säkert. Intresset för alla
 sociala frågor är på helt annat sätt vaket än i Sverige. Här hafva
 vi ofta svårt att intressera för en löne- eller rättsfråga den klass
 frågan närmast rör. I England däremot följes hvarje sådan fråga
 af både män och kvinnor af snart sagdt alla klasser; man hör
 uppfostrings- och lagfrågor diskuteras grundligt och med intresse
 lika väl bland arbetarna i 3:dje-klass-kupéerna som bland medlem-
 marna i den högsta societeten. Af huru stor betydelse det är, att
 dessa senare ej blott intressera sig för kvinnans sträfvanden, utan
 ock själfva deltaga i arbetet, vill jag särskildt påpeka. I England
 stå landets förnämsta och rikaste kvinnor i spetsen för nästan allt
 arbete, som ordnas af kvinnor, detta arbete må heta rösträttsrörelse
 eller filantropi. Alltid stå de färdiga ej blott att med sina medel
 understödja kvinnornas arbeten utan ock att såsom ordförande eller
 ledare taga sin del af bördan.

Och här i Sverige ställa däremot våra i socialt afseende högst
 stående kvinnor väl anspråk i många afseenden på de föreningar
 eller enskilda personer, hvilka kunna anses såsom ledare i en fråga,
 men få af dem känna att de ock måste bära en del af ansvaret,
 att de äro skyldiga att taga sin del af arbetet. Ingen svensk
 kvinna kan säga sig vara fri från ansvar för uppfostringsfrågan,
 för sedlighetsspörsmålen och för den sociala utvecklingen i vårt
 land. Hur välkommen en handräckning skulle vara, den må taga
 formen af erbjudande af hjälp i arbetet eller af ett pekuniärt
 understöd, det förstår endast den, som vet huru tungt det känns att
 endast möta kraf men sällan uppmuntran från dem, som hafva tid
 och medel till sin disposition.

Jag förbigår alldeles de vackra fester, som anordnats, och den
 storartade gästfrihet, som visades oss, då tidningarna ganska utförligt
 redogjort för desamma, och vill såsom slutord blott nämna, att de
 inlägg i konferensen, hvilka gjordes af svenska talare, ansågos vara
 goda samt att vi svenskar med tacksamhet hade att erkänna, att i
 vårt land kvinnans ställning är högre än i nästan alla andra länder.

G. A.

Drag ur Harriet Beecher Stowes lif.

I sitt enkla hem i en af Amerikas små universitetsstäder satt för nu snart 50 år sedan en liten professorsfru och skref en bok. Betungad af allehanda hushållsbestyr, nedtryckt af ekonomiska bekymmer, med en talrik barnskara omkring sig, som dagligen och stundligen påkallade hennes omsorger, under mångfaldiga afbrott och otaliga yttre svårigheter, under timmar stulna från nattens sömn och dagens hvila låter hon, drifven af en oemotståndlig inspiration, pennan löpa. Och resultatet blir en bok, som ett par dagar sedan den utkommit sålts i tusentals exemplar, inom några månader i hundratusentals, som går ut öfver alla land med hastigheten af en stormvind och för den hittills så godt som okända författarinnans namn till den aflägsnaste vrå af den civiliserade världen.

Det är också en storm den boken väcker, hvars verkningar sträcka sig vida omkring och bära världshändelser i sitt sköte, verkningar, som aldrig förr något skönlitterärt arbete framkallat och som stå utan motstycke i mänsklighetens historia.

Behöfver jag väl säga att bokens namn var *Onkel Toms stuga* och att den lilla professorsfrun, som med sitt hjärteblod skrifvit ned den gripande berättelsen, hette *Harriet Beecher Stowe*?

Historien om uppkomsten och det första framträdandet af Onkel Toms stuga verkar på oss, ehuru ännu ej fullt ett halft sekel förflutit sedan dess, som en saga. Men det är en saga, som tillhör världshistorien och där det underbara ligger i att den är sprungen fram, icke ur myten och fantasien, utan ur den lifslevfande verkligheten. Med glädje hälsar man därför hvarje nytt ljus som genom litteraturen kastas på denna sannsagas diktare, hvars lif icke blott får sitt stora intresse genom sammanhanget med de historiska händelser, som diktverket bidragit att frammana, utan äfven genom den sköna och uppbyggliga bild det erbjuder af en ädel, varmhjärtad kvinna.

Nyligen har mrs Beecher Stowes lif och litterära verksamhet blifvit framställda i ny belysning i ett arbete af en hennes personliga vän, mrs Annie Fields, afsedt att åtfölja den nya upplagan af hennes samlade skrifter, hvilken utgifvits för lidet år, tre år efter författarinnans död. Bokens engelska titel är: *Life and letters of Harriet Beecher Stowe* och innehållet är stödt, dels på de lifliga skildringar som mrs Stowe själf efterlämnat om sin barndom, ungdom och lifsverksamhet, dels på den lefnadsbeskrifning, som redan före författarinnans död tecknats af hennes son, förutom på det material,

som en vidlyftig brefsamling lämnar. Då Onkel Toms stuga är väl känd och älskad äfven hos oss, bör det vara af intresse att åter upplifva minnet af denna gamla, evigt unga bok och dess författarinna, hvars sympatiska bild genom ofvanstående arbete kompletteras med månget nytt, karakteristiskt drag. Det är i den tanken jag går att lämna en flyktig konturteckning af denna lifsbild, formad efter den naturligtvis långt helgjutnare gestalt, som framträder i det engelska originalet.

* * *

Harriet Beecher Stowe hade redan hunnit till sitt lufs middags-höjd, då hon skref Onkel Toms stuga. Därmed hade hon nått kulmen af sitt författarskap, och allt hvad hon producerat före, allt hvad hon kom att producera efteråt kan icke jämnställas med detta epokgörande arbete. Men om någonsin ett litterärt verk för att rätt förstås bör skådas mot bakgrunden af författarens eget lif, är det fallet här. Hela hennes tidigare lefnad, hennes familjeförhållanden och karaktärsutveckling, allt kan betraktas som en förskola till den mission som skulle blifva hennes, den att med sitt ord bringa tröst och befrielse åt tusende betungade, frihetstörstande själar.

Harriet Beecher hade bakom sig familjeänor, som hvarje fri amerikanare med stolthet räknar som sitt republikanska adelskap. Farfadern, John Beecher, hörde till en af dessa små skaror af handlingskraftiga, karaktärsstarka engelska män och kvinnor, som, följande tätt i spåren efter det världsberömda fartyget »The Mayflower», på Amerikas fria jord bröto ny bygd och skapade sig ett nytt fädernesland.

Det torde vara sällsynt att finna en släkt med så utpräglade familjedrag som den Beecherska. Från far till son och barnbarn återfinnas samma egendomligheter i vanor, lynne, begåfning, utseende och sätt, och dessa drag synas varit lika skarpt framträdande hos de kvinliga som de manliga familjemedlemmarna. Doktor Beecher, Harriets far, brukade berätta att han var så lik sin far, att systemen, sedan hon vuxit upp, ofta af misstag kallade honom »far» i stället för »bror».

Medan fadern var präst i Litchfield, Connecticut, föddes Harriet den 14 juli 1811. Litchfield var den tiden en liten ort lika mycket utmärkt för sin sköna natur som för sitt vakna andliga lif, hvilket förklaras af de många utmärkta skolor, som där voro förlagda. Redan långt innan barnet Harriet ägde ord för att uttrycka och analysera sina känslor, gjorde barndomshemmets härliga

läge med sin af grönskande, leende kullar inramade horisont ett lifligt intryck på hennes sinne. Hon har beskrifvit hur hon sittande på stentrappan utanför husets dörr brukade med ögonen följa konturerna af dessa mjuka skogiga kullar, som förtonade i fjärran och som voro föremål för en oändlig längtan och drömmar om de omätliga skatter af bär och blommor, som barnen visste lågo fördolda i skogarnas outgrundliga djup.

Harriet var endast fyra år, då modern dog, lämnande efter sig åtta små barn. Af dessa ägde två hvad världen kallar snille: de båda yngsta, Harriet och den ett år yngre Henry Ward, den berömda andlige talaren och skriftställaren. Men alla voro de framstående. Den äldsta, Catherine, var en högst ovanlig personlighet, med stort anseende i synnerhet inom den pedagogiska världen. De fem sönerna ägnade sig alla åt det prästerliga kallet, inom hvilket de hvar på sitt håll förvärfvade sig ett aktadt namn. De ljufvaste minnen voro förenade med bilden af denna så tidigt bortgångna moder. Ehuru borta för alltid utöfvade hennes personlighet, sådan den stod inpräglad i barnens minne, ett inflytande, mäktigare och varaktigare än mången lefvande moders. Alla sönerna intyga också att det var moderns bild, som stod emellan dem och ungdomens frestelser lik en värnande sköld. Dr Beecher gifte sig ännu tvenne gånger under sin långa lefnad, men Roxane Foote, hans första hustru, var hans ungdoms älskade och hans tankars ständiga ledsagarinna.

Af mrs Stowes beskrifning på sin far såväl som af hans söners och samtidas vittnesbörd framgår, att han var en i högsta grad originell personlighet, en glödande entusiast, som gick framåt med full maskin, drifven såväl af sitt eget temperament som af omständigheternas makt till en verksamhet af en så feberaktig intensitet, att det förr eller senare måste sluta med detta obevekliga »här intill och icke vidare», utöfver hvilket gräns en människas andliga och fysiska förmåga icke går. Han ägde äfven i hög grad egenskapen att när så påfordrades stimulera andras energi till en verksamhetslust, som medan den varade liksom fyrdubblade allas krafter.

Harriet växte upp som en af de gladaste i den glada barnskaran, som fyllde detta hem, prägladt af faderns genialiska och originella personlighet. Så snart hon inhämtat kunskapen att läsa, väcktes hos henne den litterära törst, som följde henne genom lifvet, samt den tidigt utvecklade längtan att kunna ge ett uttryck åt sina känslor, äfven det ett arf efter fadern. Vid denna tid fanns det få böcker för barn. Drifven af sin läshunger brukade lilla Harriet, i hopp

om att finna något »treffigt att läsa», gräfvade igenom en massa gamla fjärdingar med predikningar, skrifter och traktater, som staplats upp i en vrå på vinden. Där fanns nog tryckta papper i oändlighet, men ack! det ena omöjligare än det andra. Ändtligen, efter långt sökande, belönades hennes möda, ty på botten af en fjärding, under en massa gamla möjliga predikningar upptäckte hon ett exemplar af »Tusen och en natt». Nu var hennes lycka gjord, med denna skatt hade det lifliga barnet funnit en glädjekälla, som aldrig utsinade. När saker gingo henne emot; när bröderna begåfvade sig ut på någon af sina exkursioner och hon icke fick följa med, vid andra barnsliga pröfningar och motgångar behöfde hon bara krypa in i någon undangömd vrå med sin skatt, och med dess hjälp seglade hon in i ett förtrolladt land, där hon glömde alla sina sorger.

Redan som helt ung utmärkte sig Harriet i skolan för sina uppsatser och bland sina roligaste stunder under skoltiden räknar hon dem, då hon fick skriva öfver något uppgifvet ämne. Hon var endast 12 år, då vid en skoluppvisning hennes uppsats upplästes bland de tre bästa, som ansetts förtjäna denna heder. När hennes tur kom, märkte hon att fadern, som hade sin plats bland stadens honoratiores, klarnade upp och såg intresserad ut; då man slutat, frågade han rektorn hvem som skrifvit den uppsatsen. »Er dotter, sir», blef svaret. »Det var det stoltaste ögonblicket i mitt lif», tillägger mrs Stowe, då hon berättar denna episod.

När Harriet var omkring 13 år gammal, sattes hon under den äldre systemens, Catherine, ledning i en af denna upprättad skola i Hartford, Connecticut. Från en ringa början växte denna skola i anseende och blef den mest eftersökta i landet. Här tillbrakte Harriet sina tidigaste ungdomsår, samtidigt mottagande och meddelande undervisning, ty hon sattes nästan från början att läsa med en klass småflickor, icke mycket yngre än hon själf. Författandet af uppsatser var här liksom i Litchfield hennes käraste sysselsättning, åt studiet af klassiska språk ägnade hon sig också med ifver och gjorde som 14-åring en öfversättning från Ovidius, som upplästes på skolafslutningen och väckte mycken uppmärksamhet. Äfven författade hon vid denna tid ett drama på vers, med ämne från den grekiska fornvärlden.

Så ser man hur vid en tid, då barnet ännu brukar vara syssel-fiatt med lekar och glada upptåg, den lilla Harriets späda axlar fingo sig pålagda plikter och arbetsbördor, som bruka tillhöra en långt framskridnare ålder. Hennes själs- och förståndsegenskaper

yunno genom denna stränga andliga disciplin redan tidigt en utveckling, som år från år framstod i allt rikare blomstring, men på kroppens bekostnad. Den tiden ansågs rörelse i fria luften för ungdomen och iakttagande af hygienens fordringar i allmänhet, allra helst då det gällde flickor, för någonting alldeles onödigt. Det föll aldrig dr Beecher in, ehuru han själf var en passionerad friluftsmänniska, att döttrarna lika väl som sönerna i huset behöfde stärka sina muskler och sin fysik genom rörelser i fria luften. Hushålls-sysslor nas dagliga släp som omväxling från skolarbetets enformiga tvång, var den motion, som ansågs tillfyllest. Äfven skulle Harriet i hela sitt lif få erfara verkningar af ungdomens försummade fysiska utveckling.

Den beskrifning man får af det lif som fördes i hemmet, sedan detta flyttats till Cincinnati, där fadern mottagit kallelse till rektor i en nybildad teologisk högskola, det s. k. Lane-Seminary, ger en god föreställning om den intensitet, hvarmed alla i familjen, gamla som unga, fattade sina plikter, både hemmets och det allmännas. Samtidigt med den öfriga familjen hade den äldsta dottern Catherine flyttat sin skola till Cincinnati, där hon, med den 20-åriga Harriet som första lärarinna, hade för afsikt att bilda ett högre läroverk för flickor, med tillämpning af vissa nya uppfostringsprinciper, hvilka, i synnerhet i fråga om samundervisningen, visa i hvilken grad miss Beecher var framom sin tid.

Det Beecherska hemmet i Cincinnati, Walnut-Hills, som det kallades, låg något utanför själfva staden. Det var en tämligen stor tvåvånings tegelbyggnad med en stor veranda, löpande utmed husets långsida, hvilken vette utåt en skog, hvars urgamla träd trängde in på själfva gården, där de sommartid åstadkommo en nästan ogenomtränglig skugga. Några stora björkar och almar, som för sin skönhets skull räddats undan yxan, stodo t. o. m. så nära, att de i följd af sin oerhörda höjd voro en ständig fara för huset. Genom denna skog passerade dr Beecher med ett par af sina söner dagligen under några års tid på väg till och ifrån seminariet. Familjen var mycket talrik, med barn och tjänare omfattade den 13 personer, utom tillfälliga gäster.

I hemmet rådde ständigt lif och rörelse. Skramlet af den gamla omnibussen, som uppehöll förbindelsen mellan gården och staden, genljöd oupphörligt på gårdsplanens sand. Det var ett oafbrutet kommande och gående. »Aldrig», säger dr Beecher om sig själf på tal om denna tid, »har jag manövrerat på en gång så många

tungt lastade skottkärror». Det var en ständig hvirvel af arbete och göromål, seminariets affärer och skötsel, det prästerliga kallets många kraf och åligganden, teologiska spörsmål och församlingsstrider, som skulle biläggas, utom alla de tusen bestyr och plikter som underhållet af ett stort hushåll och en talrik familj medför.

Men det var ett utomordentligt rikt lif medan det varade. Atmosfären i dr Beechers hem var liksom mättad med intellektuell elektricitet och alla dess medlemmar förnummo dess inspirerande, lifgivande inflytande. Och Harriet var ej den som var minst indragen i hvirveln af detta andliga högtryckslif. Vid denna tid var hon dock mest upptagen af planen för den nya skolan och de undervisningsreformer, som hon och systemen utarbetat, och intresset för slafvarnas sak hade ännu ej vaknat hos henne, ehuru man redan då förnam det första mullrandet af det oväder, som några år efteråt skulle bryta lös. Hennes första försök på den litterära banan förskrifva sig emellertid från denna period. Ett pris på 50 dollars för en berättelse, som utsatts af redaktören för »The Western Magazine», eröfrade hon med lätthet, och som medlem i en litterär klubb, som räknade sina medlemmar bland Cincinnati's mest framstående män och kvinnor, författade hon ofta artiklar, som föredrogos på sammankomsterna.

Det var i Cincinnati Harriet gjorde bekantskap med sin man, mr Stowe. Denne var professor vid faderns seminarium, en lärd och klassiskt bildad man, med intressen och åsikter, som fullt harmonierade med hans berömda makas. Af allt att döma tyckes deras äktenskap varit lyckligt, därom vittna bland annat de ord, som mrs Stowe flere år efteråt skref till sin man, »att yore du inte min egen älskade make, skulle jag bestämdt bli kär i dig».

Dr Stowes första hustru hade varit Harriets intima väninna och vid dennas död hade hon tagit på sig uppgiften att trösta den förkrossade maken, hvilket som så ofta händer slutade med att den tröstande och tröstbehöfvande blefvo oundärliga för hvarandra. En kort stund innan Harriet skulle utbyta sitt gamla flicknamn mot det som i förening med detta skulle föra hennes namn till eftervärlden, skrifver hon till en förtrögen väninna: »En halftimme till och din gamla vän, leksyster och skolkamrat skall upphöra att vara Harriet Beecher och förvandlas till -- ingen vet hvem. Du är själf förlofvad och skall förr eller senare befinna dig i samma predikament. Vill du veta hur man känner sig? Jo, min vän, jag har grufvat mig för denna stund, jag har ängslats i tanken därpå

och legat vaken om nätterna och undrat hur jag skulle kunna öfverleva denna öfvervåldigande förändring. Och se! den har kommit och jag känner *ingenting* alls!»

De första åren af Harriets äktenskapliga lif tillbraktes i Cincinnati, i de gamla kända omgifningarna och, man bör tillägga, under samma energiska försök att få de dagliga hemsysslorna att stämma med de intellektuella krafven. I början tyckas de förra helt och hållet fått öfvertaget. Familjen ökades snabbt utan att inkomsterna ökades i förhållande. Dr Stowes lön vid det tynande seminariet utföll mycket oregelbundet, och äfven om detta icke varit fallet skulle densamma varit föga tillräcklig för en familj på sju barn och en sjuklig familjemoder. Någon egentlig brist var det väl ej tal om, barnen behöfde aldrig försaka någonting, mrs Stowe hade till sin hjälp en tjänarinna, lika mycket en vän som en tjänare, hvilken i många år troget stod vid hennes sida och med det mest själfuppoffrande nit med henne delade vården om barnen och om hus och hem; dessutom hade hon en svart kvinna i köket för de gröfre göromålen. Men icke desto mindre föll det på matmoderns lott en massa hushållsgöromål och plikter, och trogen sin vana var alltid Harriet den, som tog den tyngsta bördan på sina egna axlar. Hennes man tyckes ej haft mycket sinne eller håg för den praktiska sidan af lifvet och ingendera af makarna visste under några omständigheter att taga vara på den egna fördelen. En viss ekonomisk otrygghet synes också ha vidlidit familjen, åtminstone under en mycket lång tid, ända till dess barnen voro uppväxta och familjemodern blifvit en litterär celebritet.

Få kvinnor, säger hennes biograf, ha varit tyngre belastade med detta lefvernets omsorger än Harriet Beecher Stowe, och det var väl också därför hon så väl förstätt dem som voro under oket. Det blef henne äfven emellanåt nödvändigt för att ej alldeles duka under, att söka hvila under längre eller kortare tid, än hos vänner, än på badorter. I allmänhet ser man henne dock bibehålla sitt friska mod, och det för lifvets humoristiska sidor vakna sinnet, det Beecherska släktdraget, bryter ofta som ett solsken igenom den mulnaste familjehimmel. Följande bref, skrifvet under första åren af hennes äktenskap till den ofvan omtalade goda vännen, skänker en god inblick i hennes husliga lif.

— — — »Skall jag berätta för dig hvad jag t. ex. haft för mig i dag från arla morgonstund till sena aftontimmen? Först och främst vaknade jag kl. $\frac{1}{2}$ 5: 'Bevare mig väl, så ljust det är,

jag måste upp för att bulta lif i Mina, ty frukosten skall vara färdig kl. 6 i dag'. Ur sängen och med eldtängen duns! duns! öfver den stackars Minas sömniga hufvud. Nu vaknar baby: buuh! buuh! Han får sin frukost, hvarefter jag slumrar och funderar ömsevis. 'Jag får inte glömma att påminna mr Stowe om stärkelsen och de torra äpplena' — (slummer) 'Du min store, hvarför går inte Mina, upp?' — (slummer) 'Jag undrar om Mina har tillräckligt med såpa. Det borde vara två kaggar kvar sedan i lördags' — (slummer) — Nu vaknar jag riktigt. Det är full dager, jag måste upp för att se efter om Mina kommit på benen och satt på frukosten. Jag hoppar ur sängen, baby vaknar, skriker och sparkar, jag till att surra halflädd och barfotad kring rummet för att få tag i kuddar och filtar, som jag bäddar om honom med så att han kommer i sittande ställning och tiger. Ändligen har jag då fått på mig min klädning, kommer ner i köket och öfvertygar mig med egna ögon om att frukosten verkligen är påsatt. Upp i barnkammaren igen, där jag påminner mig att det är tvättdag i dag och således en hel mängd sysslor att uträtta: sopa, städa, damma, allt högst nödvändigt, när man har tre små odygdspåsar, alltid färdiga att rifva ned hvad man byggt upp. . .

Nåväl, min vän, äktenskapet är — — ja, jag skall tala väl om det, när allt kommer omkring, ty när jag får så pass mycken ro att jag kan slå mig ned och skilja fötterna från hufvudet, måste jag ju intyga att jag är en lyckligt lottad kvinna, både som hustru och mor. Barnen vill jag nu inte byta bort mot allt det lugn och de nöjen och den trefnad jag kunde ha dem förutan.»

Hushållsbestyren läto henne dock ej lämna författarskapet helt och hållet åsido, och den tillökning i husets kassa, som hennes litterära verksamhet åstadkom, torde ha varit ganska välbehöflig, ehuru många af de små berättelser, som så begärligt mottogos af tidskrifts- och tidningsredaktörerna, bokstaffigen tillkommit vid skenet från köksspisen. Så småningom tyckas dock både hon själf och hennes man vaknat till insikt af att skriftställarinnans var hennes egentliga kallelse. Dr Stowe skrifer till sin hustru: »Min vän, du måste bli författarinna, det står skrifvet i ödets bok. Rätta alla dina planer och beräkningar därefter. Skaffa dig ett godt förråd af hälsa och lefnadsmod. Skrif dig nu helt ut och oförbehållsamt 'Harriet Beecher Stowe', det är ett välljudande namn, lätt flytande och fullt af betydelse. Gå framåt, som du börjat, och du har mitt ord på, att din man skall lyfta upp sitt hufvud i portarna

och dina barn skola kalla dig välsignad». I hvilken grad dessa ord voro profetiska torde dock ingen den tiden anat.

Efter några års sträfsamt lif i Cincinnati mottog mr Stowe kallelse till professor vid Bowdoin College i Brunswick, en kallelse som han hörsammade med så mycket större glädje som den återförde honom till de östra staterna, där han var född och tillbringat sin ungdom. Han måste dock stanna kvar ännu någon tid på sin gamla plats, under det att mrs Stowe ensam företog den långa flyttningen öfver halfva kontinenten, med hela barnskaran, bagaget och allt som tillhör rubbningen af ett stort hushåll, hvarförutom allt bekymmer och besvär föll vid framkomsten på hennes lott, att hyra och möblera ett nytt hus, där det fattades allt från stolar att sitta på till spikar i väggen. Under denna själs- och kroppsansträngande tid och under intryck af de besvärligheter hon därunder haft att utstå författade hon den lilla skriften; »Jordiska omsorger en himmelsk skola», hvilken, säger hennes biograf, sedan blifvit så kär för många kristna hjärtan. Det torde äfven varit en efterklang af den djupa sorg hon erfarit, då ett af hennes barn rycktes bort ifrån henne i koleran, som återljuder i den lilla bokens ord. När hon drog ifrån Cincinnati, lämnade hon en liten graf efter sig, den där hennes lilla Charley hvilade, vid hvars dödsbädd hon många år senare sade sig ha lärt hvad en stackars slafmoder måste känna, då hennes barn ryckes ifrån henne.

Det var i hemmet i Brunswick »Onkel Toms stuga» kom till.

(Forts.)

L. D—n.

Ny dansk lag om äkta makars egendomsförhållanden.

Allt sedan medlet af detta århundrade, då den ogifta kvinnan erhöll rättighet att liksom mannen blifva myndig, ha i de tre skandinaviska länderna röster höjt sig för den gifta kvinnans myndighet och hennes befriande från mannens målsmanskap. Lagförslag hafva upprepade gånger framlagts såväl inför Sveriges som Danmarks och Norges respektive riksdagar för att få de gamla lagarna rörande äkta makars egendomsförhållanden ändrade i en riktning, som mer motsvarade den nya tidens uppfattning af hustruns ställning inom familjen och samhället. I Sverige gäller, som bekant, 1734 års

lag och i Danmark och Norge ha Kristian V:s lagar af 1683 och 1687 varit gällande. Reformarbetet har dock gått ganska långsamt framåt. I Sverige hafva visserligen på de senaste 30 åren flere lagändringar gjorts, hvarigenom den gifta kvinnans rätt att äga och förvalta enskild egendom erkänts och utsträckts, men lagstiftarna hafva ej kunnat besluta sig för att taga steget fullt ut och med upphäfvande af mannens målsmanskap öfver hustrun få till stånd en ny lag, som på denna grund ordnade egendomsförhållandena mellan äkta makar. I stället har man gång på gång satt nya klutar på den gamla klädnaden, 1734 års Giftermålsbalk. Detta gör, att den svenska lagen om den gifta kvinnans äganderätt f. n. i många punkter är ofullständig, dunkel och inkonsekvent.

I våra bägge grannland har man gått mera radikalt till väga. I *Norge* gäller numera lagen af den 29 juni 1888 om »Formuesforholdet mellem Ægtefæller», hvori stadgas, att »gift kvinna har samma myndighet som den ogifta».

Nu har äfven i *Danmark* i år antagits en dylik lag. Denna blef gällande den 1 sistl. aug. och innehåller sex kapitel med sammanlagdt 33 paragrafer; den företer stora likheter med den norska lagen, på grund af hvilken den äfven är utarbetad.

Liksom denna har den nya danska lagen från den gamla lagen bibehållit *egendomsgemenskapen mellan makarna* såsom allmän regel. Detta motsvarar ju också bäst äktenskapets idé, att man och hustru skola vara ett, då ju äfven deras egendom bör vara gemensam. För hustrun, som i följd af det arbete hemmet kräver af henne endast mer undantagsvis har några inkomster, jämförliga med mannens, torde äfven detta i de flesta fall vara det fördelaktigaste.

Ehuru således egendoms-gemenskapen är den allmänna regeln, har dock den nya lagen sökt att göra tillgången till »Særeje» så lätt som möjligt, och detta genom *äktenskapsförord*, hvarigenom egande- och förvaltningsrätten kan ordnas efter parternas egna önskningar. Formaliteterna och kostnaderna vid äktenskapsförordens uppgörande äro genom den nya lagen betydligt underlättade. Dessutom kunna äktenskapsförord äfven uppgöras efter äktenskapets ingående. Förord, ingånget före äktenskapet, behöfver ej som förr kunglig konfirmation, endast tinglysas.

Den viktigaste punkten i hela lagen är dock att »*hustruns myndighet är densamma som ogift kvinnas*». I Danmark är kvinnans myndighetsålder 25 år. Har hustrun ännu icke uppnått denna ålder, kan mannen förordnas till hennes förmyndare, men hon kan

likaväl hafva en annan förmyndare, och »är mannen själf intresserad af den rättshandel, som skall afslutas», måste för det tillfället utses en annan förmyndare.

Bestämmelsen om hustruns myndighet, som förekommer i § 10, undergår dock en ganska betydlig inskränkning genom nästföljande paragraf, hvori stadgas, att *förvaltningen af det gemensamma boet tillkommer mannen.*

Är då hustruns myndighet blott ett tomt ord, eller har den någon betydelse i det praktiska lifvet och hvilken?

Jo, hustrun råder öfver

- 1) sin lott i det gemensamma boet, då detta skiftats;
- 2) den egendom, som genom äktenskapsförord förklarats vara hennes enskilda;
- 3) sin arbetsförtjänst och hvad som bevisligen är förvärfvadt genom denna förtjänst. Sådan egendom kan icke tagas till betalning af skuld, som mannen ådragit sig utan att hustrun gifvit sitt samtycke till skuldens ingående;
- 4) inkomsten af vissa personliga rättigheter, såsom författarinne- och konstnärinnerättigheter, pensioner, lifräntor, fideikomiss m. fl. rättigheter;
- 5) arf eller gåfva, som på grund af testators eller gifvares bestämmelse skall tillhöra hustrun enskildt.

Mannens förvaltningsrätt inskränkes äfven genom stadgandet, att han ej äger rätt att utan hustruns samtycke sälja, pantsätta eller på ovanliga villkor eller på ovanligt lång tid utarrendera den fasta egendom, som hustrun infört i boet; ej heller har han rätt att afhända sig, pantsätta eller kvittera reverser, aktier, sparbanksböcker, som äro införda i det gemensamma boet lydande på hustruns namn.

Mannen kan heller icke under något år utan hustruns samtycke af det gemensamma boet bortgifva mer än 5 procent af hvad detsammes nettoförmögenhet utgjorde vid utgången af närmast föregående år.

Som en af lagens viktigaste bestämmelser anses den om *boskillnad*. När mannen i väsentlig mån förminskat det gemensamma boet, utan att tillräcklig ursäkt därför finnes i omständigheterna, eller han gifvit välgrundad anledning till fruktan för att han missbrukar sin förvaltningsrätt, kan hustrun begära boskillnad. Såsom redan nämnts, har hon sedan full rådighet öfver sin part af boet.

Vidare kan hustrun begära boskillnad, då mannen olagligt upphäfver samlifvet, såväl som då det gemensamma boet kommit under konkurs.

Bland de fördelar, som den nya lagen tillförsäkrar hustrun, vilja vi ytterligare nämna:

I fall mannen blifvit förklarad omyndig, får hustrun förvalta den gemensamma egendomen tillsammans med en för mannens räkning utsedd god man. Vidare är hustruns rätt att göra testamente densamma som mannens.

Såsom afslutning till denna kortfattade redogörelse för den nya danska lagen torde en jämförelse med motsvarande bestämmelser i den svenska Giftermålsbalken icke sakna intresse.

Äfven i Sverige är egendomsgemenskap mellan makarna allmänna regeln och äfven här har mannen förvaltningsrätt öfver det gemensamma boet. Likaledes kunna egendomsförhållandena ordnas genom äktenskapsförord (hvilka dock i Sverige endast få uppgöras före äktenskapets afslutande). Genom äktenskapsförord kan i Sverige hustrun äfven få rätt att förvalta hela eller en del af sin i boet inbragta förmögenhet. Samma rätt har hon öfver hvad hon erhållit såsom arf eller gåfva, då testator eller gifvare därom bestämt, att det skall vara hennes enskilda egendom och stå under hennes förvaltning. Vidare äger hustrun rätt att råda öfver sin arbetsförtjänst. Däremot är det ovisst, om hon har samma rätt öfver det, som förvärfvats medelst arbetsförtjänsten.

Den fasta egendom hustrun inför i boet förblifver hennes enskilda egendom, och mannen har icke rätt att utan hustruns skriftliga samtycke afyttra eller inteckna denna hennes egendom.

Rätten för hustru att vinna boskillnad är i Sverige betydligt underlättad genom en lag af 1898, hvari förekommer ungefär samma bestämmelser som i den nya danska lagen.

Den danska lagens stora företräde framför den svenska är, såsom redan antydts, att den tagit steget fullt ut och uttryckligen förklarar den gifta kvinnan för myndig, hvaremot den svenska lagen bibehåller 9 kap. 1 § af 1734 års Giftermålsbalk: »Sedan man och kvinna sammanvigda äro, då är han hennes rätte målsman och eger söka och svara för henne», oaktadt detta målsmanskap gång på gång genom partiella lagändringar kringskurits.

Vi hoppas att icke alltför många år af det 20:de århundradet skola förflyta, innan den svenska gifta kvinnan erhåller samma ställning såsom fullmyndig och själfansvarig personlighet inför lagen som hennes systrar i Norge och Danmark redan erhållit under det 19:de århundradets sista decennier.

Det femte nordiska studentmötet med kristligt program 12—20 aug. 1899.

Årgången 1897, häft. 8 af denna tidskrift innehåller en skildring af det fjärde kristliga studentmötet i Skandinavien, Herlufsholmsmötet. Där redogöres äfven för den kristna studentrörelsen och de skandinaviska mötenas historia, rörande hvilken vi således kunna hänvisa till denna uppsats.

Liksom till Herlufsholmsmötet hade äfven till 1899 års möte de kvinnliga studenterna särskildt inbjudits, och de hade i betydligt större mängd än förra gången hörsammat inbjudningen.

Det var denna gång norrmännen som voro inbjudare. De hade utvalt en af de allra vackraste platserna i Norge, Setnesmoens exercisfält vid Veblungsnes i Romsdalen. En lämpligare plats för ett dylikt möte kan svårligen tänkas. Visserligen går en mycket befaren turistled genom Romsdalen, men som landsvägen ligger ett stycke nedanför »Moen», besvärades man aldrig af turister. Omgifven på tre sidor af fjäll och på den fjärde af Romsdalsfjorden framlefde man sin tillvaro under dessa nio dagar fullkomligt afskild från yttervärlden och — åtminstone var det fallet med mig — i djupaste okunnighet om hvad som tilldrog sig därute. Tidningar såg jag aldrig och bref letade sig endast ytterst långsamt fram till Veblungsnes. Det var något förunderligt detta, att känna sig liksom flyttad ut ur tiden, att veta att lifvet brusade som vanligt på andra sidan fjällmuren, fast man själf ej hade någon del däri, att lefva i ett samhälle af nästan idel ungdom, där allas tankar löpte mot samma mål. — Och oberörda af de 400 själarnas tankar, strider, segrar och lidanden reste sig innerst i dalen Romsdals Horn och de snöiga Vengetinderne, än dolda af regndimmor, än fläckiga af ullhvita moln, än med skarpa konturer mot klar himmel. Helst minns jag dem med solglans på nyfallen snö, sådana jag såg dem den sista dagen.

En dag på mötet ter sig ungefär så här. Kl. 7 f. m. ljuder den muntra reveljen genom lägret och manar barackernas innevänare till uppstigning. Kl. 8 blåses signal till frukost, och man skyndar till tältet, där måltiderna intagas vid fem långa bord, vid hvilka de manliga och kvinnliga deltagarna placera sig om hvarandra — icke såsom i Herlufsholm de kvinnliga vid ett särskildt bord. Efter frukosten följer andakt i tältet eller också »bibeltime» nere i Veblungsnes lilla kyrka, där alla de offentliga mötena hållas. Kl. 10— $\frac{1}{2}$ 12 är det diskussion, vanligen med särdeles lifligt meningsbyte, kl. $\frac{1}{2}$ 1 »opbyggeligt foredrag». Kl. 2 samlas vi åter i tältet för att äta middag. Middagen följes alltid af mötesordförandens, pastor Eckhoffs, »bekjendtgjørelser» om upphittade medicinflaskor och halsduksnålar, om sektionmöten och utfärder, föredragna med en torr humor, som vanligen väcker en storm af jubel och handklappningar. Och ordföranden småler som en vänlig, öfver-

seende farbror åt en yster barnskara. »Og saa synger vi vort lille bordvers.» Efter middagen är man ledig, d. v. s. upptagen af sektionmöten af alla slag, utfärder, fotografering m. m. Kl. 7 är kvällsvarden, kl. 8 föredrag, vanligen om mission, och kl. $\frac{1}{2}$ 11 trummas tapt, hvilket betyder, att man skyndsamligen skall fylla sin vattenhämtare vid pumpen, om man inte gjort det förut, och förpassa sig in i baracken. Kl. 11 skall man släcka lampan, annars kommer nattvakten — de norska studenterna gå nämligen nattvakt — och knackar på dörren och ropar »sluk!» —

Lifligast intresse tilldrog sig bland diskussionerna den, som hade till ämne »Hvorledes leves et kristenliv», inledd af den norske läkaren Jensenius, och där sammandrabbningen mellan olika riktningar var ganska het. Af de uppbyggliga föredragen torde pastor Skovgaard Petersens kraftiga och vidhjertade omvändelsepredikan samt missionär Larsens föredrag öfver ämnet »Ikke ord alene, men kraft» hafva efterlämnat de djupaste intrycken. Af bibeltimmarna var det cand. theol. Ricards intelligenta föredrag om »Jesu Kristi brug av Skriften», som man helst och bäst mindes, och mr R. P. Wilders gripande missionsföredrag ertsade sig in i minnet. Mr Wilder är stiftaren af »Student Volunteer Missionary Union», hvars skandinaviska afdelning »Akademiske frivilliges missionsförbund» i sammanhang med mötet hade sin tredje konferens.

Af de öfriga talarna älskar jag att minnas pastor Gustav Jensen med sitt blida sjäfulla ansikte och sin inspirerade predikan, professor Petersen med det godmodiga leendet och de humana orden och sin kärlek till glädjen, professor Michelet, vår anförare vid alla utfärder, hvilken tycktes hafva gjort det ordet om att vara allas tjänare till sitt valspråk.

Jag kan dock icke underlåta att nämna ännu en af mötets deltagare, nämligen docenten Jón Helgason från Reykjavik. Den ensamme representanten för den fjärran sagoön var naturligtvis föremål för allmänt intresse. Med spänd uppmärksamhet åhörde vi hans skildring af den vanlottade isländske studentens tryckta förhållanden — han måste under ferierna såsom dräng, vedhuggare, kusk eller dyl. förtjäna hvad han behöfver för terminerna vid högskolan. En insamling till förmån för Islands studenter föreslogs och inbrakte på några minuter c:a 500 kr. —

De kvinnliga studenternas antal uppgick till mellan 70 och 80, däraf 11 från Sverige och lika många från Danmark samt från Norge och Finland hvardera bortåt 30. De utgjorde sålunda en rätt betydande del af mötets omkr. 400 studentdeltagare. Någon lifligare del i de offentliga förhandlingarna togo de emellertid icke. Två, en norska och en finska, yttrade sig dock i diskussioner. — Åtskilliga kvinnliga sektionmöten höllos. Vid ett af dessa lämnades redogörelser för den kristliga verksamheten bland de kvinnliga studenterna vid de respektive universiteten och diskuterades frågan om sättet att intressera kvinnliga gymnasister för den kristliga studentrörelsen. —

På söndag kväll den 20:de upplöstes den stora familjen och dess medlemmar drogo bort åt olika håll för att omsätta de många intrycken i lif och verksamhet.

Maj Lagerheim.

Litteratur.

Fjällbyfolk. Bilder från öfre Norrland af *Maria Rieck-Müller.*

Ingen skrivande svensk man eller kvinna, som råkar att förlägga sina skildringar till Norrland och tar folklivet till motiv, kan undgå att blifva jämförd med den unge författare som, efter att ha brutit bygd inom denna hittills så godt som okända värld, själf gick ur tiden, troligen utan vetskap om att han en gång skulle komma att räknas bland vår litteraturs pionierer. Pelle Molin har redan haft åtskilliga efterföljare, mer än en har kastat sig in på den väg han trampat upp, anande att den vägen förde till ett Amerika, där oändliga landvinningar återstode att göra.

Alla ha dock ej upptäckarens gry i sig. Att gå fram, där andra gått förut, går nog för sig, men att slå in på nya stigar och eröfra ny mark, därtill fordras något mer än äfventyrlust och härmningsförmåga.

Till dessa själfständiga forskare hör författarinnan till föreliggande berättelsesamling. Kanske det är Pelle Molin som först fört hennes uppmärksamhet på allt det myckna oskrifna om Norrland, som ännu likt andra »slumrande millioner» ligger och väntar på sina upptecknare, eller troligen har hon tänkt ut det själf, i alla fall står man här inför en fullt ursprunglig, fullt originell författarindividualitet, hvars mogenhet och kraft förvånar, i betraktande af att den bok hvarmed hon nu uppträder är ett debutarbete.

Jag afstår från att nämna någon särskild af de nio berättelser, hvaraf denna väl sofrade samling norrlandsbilder består. Alla äro de förlagda till den norrländska »obygden», där trots turistföreningen och rundresebiljetter ännu finnes kvar så mycket af hemlighetsfull mystik och dyster öfvertro, så mycken vildhet och okunnighet och där så många dunkla, djupt tragiska existenser lefva undan-gömda i dessa små människoboningar, spridda här och där i de mörka skogarna vid de ensliga träskan. Några milda, ljuka toner skall man ej vänta i dessa bilder. Kärf och kraftigt, mjuka folket själf där uppe, äro de tecknade, ibland dystert vemodigt, men ibland också med en drastisk humor, som förtar något af det melankoliska intrycket. Förf. har sett och känt hvad hon skildrar, det är icke hörsagor blott hon kommer med, upptecknade i andra hand, därför verkar också hennes »Fjällbyfolk» som lefvande varelser, liksom hennes landskapstaflor framstå med en sällspord klarhet och naturtrohet.

* * *

L. D.

Viktoria. En berättelse om kärlek af *Knut Hamsun*. Bemyndigad öfversättning af *Klara Johanson*.

Den lilla prosadikt af Knut Hamsun, som nu föreligger i svensk dräkt, har i sitt hemland redan utgått i ett par upplagor och ökat sin författares rykte. Den har också i sin ursprungliga dräkt hittat öfver gränsen, såsom norsk diktning gärna gör. Man skulle tycka att mer ej behöfdes. Men det är ännu olyckligtvis så att en mycket stor del af den svenska allmänheten finner det besvärligt eller omöjligt att läsa en bok på något af våra syskonspråk. Under sådana omständigheter måste man med glädje hälsa en så väl gjord öfversättning som föreliggande.

Det är ingen lätt sak att själfvullt — så att läsaren glömmet att han har en öfversättning framför sig — återgifva en dikt, hvars charme i väsentlig mån beror på det språkliga uttrycket, stämmingsnyansen. Och till det slaget hör »Viktoria». Skarp iakttagare och ironiker som författaren är, ger han visserligen alltid läsaren en känsla af att stå på verklighetens fasta mark midt i norskt nutidslif. Men hvad som egentligen fyller boken och ger den en gripande makt är konflikten mellan denna i ironiens ljus sedda yttre värld och den rika spirande världen af dröm och känsla i en ung diktares barm. Det är ett skälvande lif i den enkla historien om mjölnarsonen-diktaren Johannes och hans första kärlek, med sina rötter djupt ned i barndomens sagoriken. Kärleken är bokens tema och den stolta slottsfröken Viktoria, diktares stjärna och inspiration, är den lilla kärlekssagans medelpunkt, fast hennes egen historia mest är gifven i antydningar.

Ovanligt hel i stämning, ovanligt koncentrerad, trots det skenbart lösa i sammanfogningen, har den lilla boken prägel af äkta konst. Man lägger bort den med önskan att lära känna mer af författaren. Och man måste erkänna för sig själf, att äfven den yngre generationen af norska författare har sina söndagsbarn.

S—d.

* * *

Praktisk väfbok af *Nina v. Engeström*. Andra upplagan.

Fröken Nina v. Engeströms väfbok är nu utkommen i sin andra upplaga. Efter att hafva tagit noggrann kännedom om densamma finner jag den synnerligen tilltalande. Grundad på författarinnans egen erfarenhet, ger den många goda, pålitliga råd och uppgifter, särskildt för de många nyttighetsväfnader, som i ett hem äro nödvändiga, hvilket dock ingalunda utesluter att afseende fästas vid att genom konstväfnadens hjälp göra dessa så prydliga och vackra för ögat som möjligt. Ehuru boken icke är afsedd för absoluta nybörjare, bör den dock, praktiskt och lättfattligt uppställd som den är och innehållande många värdefulla upplysningar i fråga om skedar, garn och uppknytning, helt säkert komma att blifva till stor nytta och hjälp äfven för dem, som förut äga blott obetydlig kunskap på väfnadskonstens område.

Anne-Margrethe Hamilton.

* * *

Hvad skola vi äta?

är titeln på en kokbok af *Anna Ekberg*, hvilken bok skiljer sig från andra kokböcker däri att den innehåller endast vegetarianska rätter. Boken börjar med några inledande kapitel i hälsolära, näringskemi m. m., hvori förf. framhåller vikten af ett naturenligt lefnadssätt, påpekar de många faror man utsätter sig för genom kött diet och till sist bevisar att den vegetabiliska födan (jämte de animaliska produkterna mjölk, grädde, smör, ägg och ost) är den enda hälsoenliga. Härefter följa matsedlar för middagar under årets alla dagar samt beskrifning på de olika rätternas tillagning. Framställningen är synnerligt enkel och lättfattlig.

Oaktadt man ej kan annat än förvånas öfver den stora omväxling i rätter, som åstadkommits enligt den vegetariska regimen, undrar man dock vid genomgående af boken, om det ej torde blifva tämligen enformigt att lefva af denna hälsoenliga mat, allra helst som de flesta starka kryddor äro bannlysta, äfvensom bruket af öl och vin, hvilket sistnämnda dock vid högtidliga tillfällen får ersättas med citronlemonad. Hvad den ekonomiska sidan af saken angår, torde det äfven vara tvifvel underkastadt, huruvida denna matlagning ställer sig så billigt, som förf. påstår. Så t. ex. skulle nog för dem, som ej hafva egen trädgård, den stora mängden frukt blifva en ganska dryg utgift, äfvenså kan ifrågasättas huruvida att dricka mandelmjök i stället för vanlig mjök kan vara ur hälsans och ekonomiens synpunkt rekommendabelt.

Boken blir säkerligen mycket välkommen i vegetarianska hem, och äfven icke-vegetarianer kunna nog med fördel använda många af de däri förekommande matbeskrifningarna.

E. R.

Föreningsmeddelanden.

Handarbetets Vänners retrospektiva utställning, som först var afsedd att äga rum i oktober månad, har af flera anledningar blifvit uppskjuten till senare på året.

Från skilda håll.

Föreningen Hemmet för arbeterskor, som under sitt första verksamhetsår kunnat i sitt hem, Kungsholmsgatan, 26, bereda plats åt 10 arbeterskor, har sedan sistlidna 1:a okt. utvidgat detta hem, så att 25 arbeterskor numera bo där. Mot samma hyra, som vanligen betalas för

att bo inne i öfverbefolkade, ofta osnygga bostäder, få hyresgästerna i »Hemmet för arbeterskor» bo i ljusa, hemtrefliga rum, där de kunna trivas och känna sig på egen botten. I Hemmets kök få de tillreda morgon- och aftonmål och samlingsrummet med sitt bibliotek är öppet hvarje afton. Äfven för utom Hemmet boende arbeterskor anordnas läs-, sång- och sykurer och större samkväm hållas under vintermånaderna.

Föreningen »Hemmet för arbeterskor» kommer med anledning af den skedda utvidgningen att till förmån för sitt Hem anordna en försäljning, som hålles i *Konstnärshuset den 2 och 3 November*. Till denna försäljning har upprop i tidningarna utfärdats af Föreningens styrelse jämte en del andra för saken intresserade damer. Det är att hoppas att allmänheten genom gåfvor till och besök vid försäljningen uppmuntrar Föreningens verksamhet, så att efter detta första hem för arbeterskor må följa flera och det fördärfliga inneboendesystemet allt mer och mer motarbetas.

*

I Förenta Staternas armé skall enligt krigsdepartementets order upprättas en kår af utbildade sjuksköterskor. Kåren skall stå under ledning af doktor Anita Newcomb Mc Gee, som särskildt utmärkte sig under sista kriget, och sammansättes af öfversköterskor, sköterskor och reservsköterskor. Honoraret för en sköterska blir 40 dollars i månaden (50 i kolonierna), för öfversköterskor 10—25 dollars därutöver.

Rättelse

I artikeln om »Den s. k. hvita slafhandeln» förekommer ett tryckfel, hvilket härmed rättas. Sid. 294, rad 9 nedifrån står 1891, skall vara 1901.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jämförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med uteslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

— Prenumerationspris —

Stockholmsupplagan:

för år**15:—** för kvartal **4: 25**
» halft år **8:—** » månad **1: 50**

Landsortsupplagan:

för år**10:—** för kvartal **3:—**
» halft år **6:—** » månad **1:—**

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn,

OBS.! Priselönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ☚
Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,
52 Drottninggatan 52.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgiftvare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå 54 Drottninggatan mottagas anmälningar till inträde i Förbundets

Sjukkassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Anmälan.

Dagny utkommer **1899** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för **munnens, tändernas** och **hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt prover af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: Vademecum, Dentolin, Stomatol, Gahnelit, Azymol och Aseptol och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarne och de använda bakteriekulturernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller:

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Tyfusbacillen på 1 min., Difteribacillen på 1 min.
Dentolin » » » » » 1-2 » » » 2-3 » »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Kolerabakterien på 1 min., Difteribacillen på 2 min.
Dentolin » » » » » 1 » » » 3-4 »
Gahnelit » » » » » 1 » » » 4 »
Stomatol » » » » » 1-2 » » » 4 »
Azymol » » » » » ej på 1/2 tim., » » » ej på 1 tim.
Aseptol » » » » » ej på 24 tim., » » » ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin,

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11-4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10-4.

För hjälpsökande kl. 1/10-11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10-4.